

KAPADOKYA ÜNİVERSİTESİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HAKKINDAKİ TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Determination of the Attitudes of Cappadocia University Vocational High School

Students towards Occupational Health and Safety

Ayşegül YILDIZ¹ Elif Zeynep METİN GEMİCİ² Kansu GÖR GÜZEL³
^{1,2,3}Kapadokya Üniversitesi, Kapadokya Meslek Yüksekokulu, Nevşehir

Geliş Tarihi / Received: 26.11.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 11.02.2021

ÖZ

Bu araştırmanın amacı hastane uygulamasına giden meslek yüksekokulu öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki tutumlarını belirlemektir. Tanımlayıcı nitelikteki çalışma 24 Eylül-30 Ekim 2019 tarihleri arasında Kapadokya Üniversitesi Kapadokya Meslek Yüksekokulundaki 249 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından literatür taraması ile oluşturulmuş 'Soru Formu' kullanılmıştır. Veriler tanımlayıcı istatistikler, sayı, yüzde, ortanca, min, maks, ortalama ve standart sapma ile değerlendirilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 20,22 ±21,45 olduğu ve bu öğrencilerin %68,5'inin (n=168) kadın olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %68,2'si (n=167) iş kazasını 'Kazanın, sigortalının iş yerinde bulunduğu sırada meydana gelmesi' olarak tanımlamıştır. Öğrencilerin %37,8'si (n=91) iş kazası geçirdiği zaman hastanenin iş sağlığı ve güvenliği birimine, %24,1'i (n=58) hastanede çalıştığı birim sorumlusuna, %20,3'ü (n=49) enfeksiyon kontrol hemşiresine, %14,5'i (n=35) stajla ilgili sorumlu hocaya bildirdiğini belirtmiştir. Öğrenciler eğitim almalarına rağmen iş kazalarına maruz kalmakta ve iş kazası gerçekleştiğinde farklı birimlere başvurmaktadır. Öğrencilerin iş kazası tanımı ve kapsamı konusundaki bilgileri yetersizdir. Öğrenciler iş sağlığı, riskler ve birim oryantasyonu konusunda sağlık kuruluşları tarafından daha etkin bilgilendirilmeli, kişisel koruyucu ekipman kullanımı yönünde desteklenmelidir.

Anahtar kelimeler: Hastane, İş kazası, İş sağlığı ve güvenliği, Sağlık çalışanı, Stajyer öğrenci.

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the attitudes of vocational school students who go to hospital application on occupational health and safety. This descriptive study has been performed with 249 students in the Vocational School of a Cappadocia University between 24 September and 30 October 2019. "Question Form" created by the researchers through literature review have been used in the collection of data. Data has been analyzed using descriptive statistics, number, percentage, median, min, max, mean and standard deviation. The mean age of the participants is 20.22 ±21.45 years and 68.5 % (n=168) of them are female. 68.2% (n=167) of the students defined the work accident as "the accident occurred while the insured was at work". 37.8% (n = 91) of the students went to the occupational health and safety unit of the hospital when they had an occupational accident, 24.1% (n = 58) to the head of the unit they worked in the hospital, 20.3% (n = 49) 14.5% (n = 35) of the infection control nurse stated that they reported the internship to the responsible teacher. Although students receive education, they are exposed to occupational accidents and apply to different units when a work accident occurs. The students' knowledge on the definition and scope of occupational accidents is insufficient. Students should be informed more effectively by health institutions about occupational health, risks and unit orientation, and should be supported in the use of personal protective equipment.

Keywords: Health worker, Hospital, Intern student, Occupational health and safety, Work accident.

GİRİŞ

İş sağlığı, bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan iyilik halinde olacakları sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturulması, sağlık risklerinin en aza indirgenmesi, kişilerin fiziksel ve ruhsal açıdan uygun birimlere yerleştirilmesi ve bu şartların sürdürülmesi olarak tanımlanmaktadır (Gül, Özalp, ve Andsoy, 2020; Halonen ve Liukkunen 2020). İş güvenliği ise genel anlamıyla işçilerin korunması ve sağlık koşullarını olumsuz etkileyecek tehlikeli durumların ortadan kaldırılması olarak ifade edilmektedir (Soyal, Sarihan, ve Yarar, 2020).

Sağlık personelleri çalışma ortamındaki riskler nedeniyle iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili ele alınması gereken önemli meslek grupları içerisinde değerlendirilmektedir (Himmelstein ve Woolhandler, 2020). Hastanelerde görev alan sağlık çalışanları enfeksiyonlar, bulaşıcı hastalıklar, atıklar, ergonomi hataları ve eksiklikleri gibi sebeplerle kazalara maruz kalabilmektedir (Soyal, Sarihan, ve Yarar 2020). Kimi zaman da vardiyalı ve uzun saatler boyunca çalışma, iş yükü fazlalığı, az personelle çalışma gibi nedenler hem kazalara hem de bazı hastalıklara yakalanma risklerini arttırmaktadır (Soyal, Sarihan, ve Yarar 2020; Boucaut ve Knobben, 2020; Aygün ve Özvurmaz, 2020).

Hastaneler, sadece sağlık çalışanları için değil bu ortamda eğitim gören sağlık bölümü öğrencileri için de oldukça riskli ortamlardır (Boucaut ve Knobben, 2020; Mihdawi, Al-Amer, Darwish, Randall, ve Afaneh., 2020). Öğrenciler hastane ortamında uygulamalı eğitimlerle ilgili bazı deneyimleri kazanmak için girişimsel faaliyetlerde bulunmaktadır. Henüz becerileri yeni gelişmekte olan bu öğrencilerin güvenli bir ortamda eğitim görmeleri hem kendi güvenlikleri hem de hasta güvenliği açısından önemlidir (AlOlayan vd., 2020; Ocaktan, Uslu, Kamıg, Unver, ve Karabacak, 2020). Diğer yandan eğitimciler de çeşitli riskleri barındıran hastane ortamında öğrencilerle birlikte olup onlara rehberlik etmekte ve bazı girişimsel faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Bu nedenle sağlık personeli yetiştiren eğitim kurumlarının hem öğrencilerine hem de eğitimcilerine karşı güvenli eğitim ortamı sağlama sorumluluğu vardır (Boucaut ve Knobben, 2020).

Literatürde üniversite öğrencilerine iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim verilmesinin olumlu etkisinin olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Büyük vd., 2016; Savcı, Şerbetçi, ve Kılıç, 2018). Şahmaran, Kar, Arısal (2019), iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim alan öğrencilerin ders almayan öğrencilere göre daha olumlu bir tutum sergilediğini ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu bildirmişlerdir (Şahmaran, Kar, ve Arısal, 2019). Çelikkalp, Saraçoğlu, Tokuç (2017), hemşirelik öğrencilerine verilen iş sağlığı ve güvenliği

eğitimi sonrasında, öğrencilerin iş sağlığı kavramını bilme durumları ve bilgi puan ortalamalarının arttığı tespit edilmiştir.

Güvenli bir çalışma ve eğitim ortamının sağlanabilmesi iş sağlığı ve güvenliği kültürünün geliştirilmesiyle mümkündür. Hem eğitim kurumları hem de hastaneler için bu kültürün geliştirilmesi önemlidir. İş kazalarına neden olan durumların tespit edilmesi, riskli durumların ortadan kaldırılması, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimlerin düzenlenmesi çalışma ortamının güvenliğini sağlayabilecek girişimlerden bazılarıdır (Shah vd., 2020; Öztürk, Babacan, ve Anahar, 2012).

Bu noktada dikkat edilmesi gereken en önemli durumlardan biri hastanede görev alan tüm sağlık çalışanlarınca iş sağlığı ve güvenliğinin benimsenmesi, sunulan eğitim ve girişimlerin tüm sağlık çalışanlarını kapsayıcı nitelikte olmasıdır (Aygün ve Özvermez 2020; Gül, Özalp, ve Andsoy, 2020). Öğrenciler de bu grup içerisinde değerlendirilmeli ve ekip anlayışı ile iş sağlığı ve güvenliği kültürü geliştirilmelidir. İş sağlığı ve güvenliğinin birçok çalışma dalını yakından ilgilendiren önemli bir konu haline geldiği günümüzde bu çalışma hastane uygulamasına giden öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu araştırma Kapadokya Üniversitesi Meslek Yüksekokulu sağlık hizmetleri alanında öğrenim gören öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen tanımlayıcı tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

2019-2020 akademik yılı güz döneminde Kapadokya Üniversitesi Kapadokya Meslek Yüksekokulunda İlk Acil Yardım, Anestezi, Diyaliz ve Ameliyathane Hizmetleri bölümlerinde eğitim gören 320 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Bu çalışmada örnekleme yöntemi kullanılmamıştır. Bu öğrencilerden 21 kişi anket formunu eksik doldurduğu, 50 kişi ise çalışmaya katılmak istemediği için çalışma kapsamına alınmamıştır. Veriler 24 Eylül -30 Ekim 2019 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı kabul eden ve anket formunu eksiksiz dolduran toplam 249 öğrenciden toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanmış olan 5 soruluk “Kişisel Bilgi Formu” ve iş sağlığı güvenliği ile ilgili açık uçlu 5 sorudan oluşan ‘Soru

Formu' ile toplanmıştır (Canbaş, Kasap ve Erdem., 2018; Soyol, Sarihan ve Yazar., 2020).

Formlar çevrimiçi ortamda Google formlar üzerinden öğrencilere ulaştırılmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmaya başlamadan önce Kapadokya Üniversitesi Etik Kurulundan etik onay alınmıştır (Karar no: 2019.08). Katılımcılara soru formu gönderilmeden önce çalışmanın amacı ve katılımcıların bilgilerinin gizli tutulacağı ile ilgili bilgilendirme yapılarak, yazılı onamları alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 22 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortanca, min, maks, ortalama ve standart sapma ölçütleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı (n=249)

Sosyo-demografik özellikler		
	(X±SS)	
Yaş Ortalaması	20.22 ±21.45	
Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kadın	168	68.5
Erkek	81	31.5
Bölüm		
Ameliyathane Hizmetleri	31	12.4
Anestezi	92	36.9
Diyaliz	102	41.0
İlk ve Acil Yardım	24	9.7
Sınıf		
1. Sınıf	85	34.1
2. Sınıf	164	65.9
Gelir düzeyi		
Gelir giderden az	24	9.6
Gelir gidere denk	161	64.6
Gelir giderden fazla	64	25.7
İş sağlığı güvenliği ile ilgili eğitim alma		
Evet	209	86.2
Hayır	36	13.8

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 20.22±21.45 olduğu ve bu öğrencilerin %68.5'inin (n=168) kadın olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %65.9'unun (n=164) 2. sınıf öğrencisi ve bu öğrencilerin %41'inin (n=102) diyaliz bölümünde öğrenim gördüğü saptanmıştır. Öğrencilerin %64.6'sının (n=161) gelir düzeyinin gelirinin giderlerine denk olduğu, %86.2'sinin (n=209) iş sağlığı güvenliği ile ilgili eğitim aldığı tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Katılımcıların Seçtiği İş Kazası Tanımlarının Dağılımı

İş kazası tanımları	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kazanın, sigortalının iş yerinde bulunduğu sırada meydana gelmesi	167	68.2
Kazanın, yürütülmekte olan iş nedeniyle meydana gelmesi	99	40.4
Kazanın, işveren tarafından görevlendirilerek başka bir yere gönderilmesi nedeniyle meydana gelmesi	58	23.7
Kazanın, işverence sağlanan taşıtla işin yapıldığı yere gidiş ve gelişi sırasında meydana gelmesi	51	20.8
Kazanın, iş yerinde bulunduğu sırada işvereni ile tartışması sonrası kalp krizi geçirmesi	20	8.2

Öğrencilerin %68.2’u (n=167) iş kazasını ‘Kazanın, sigortalının iş yerinde bulunduğu sırada meydana gelmesi’ olarak tanımlamıştır (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin Son 1 Yılda Maruz Kaldığı İş Kazaları ve Başvurdukları Yerlerin Dağılımı

İş kazası türü	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kan ile bulaş	38	16.5
Delici kesici alet yaralanması	165	68.7
Düşme	25	10.4
Yanık	2	4.4
İş kazası geliştiğinde başvuru alan yer/kişi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Hastanenin iş sağlığı güvenliği birimine	91	37.8
Hastanede çalıştığım birim sorumlusuna	58	24.1
Enfeksiyon kontrol hemşiresine	49	20.3
Stajla ilgili sorumlu hocama	35	14.5
Üniversitemizin uygulama birimine	5	3.3

Öğrencilerin son 1 yılda hastane uygulamaları sırasında maruz kaldıkları iş kazaları değerlendirildiğinde en çok görülen iş kazasının %50.0 oranında iğne batması olduğu tespit edilmiştir. İş kazası meydana geldiğinde ise öğrencilerin %37.8’i hastanenin iş sağlığı güvenliği birimine başvurduğunu ifade etmiştir (Tablo 3).

Hastanede iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak için önerileriniz nelerdir sorusuna; öğrencilerin %82.4’ü (n=205) yanıt vermiştir. Bu yanıtlarda öğrencilerin %21.8’i (n=45) ‘‘Hastanede iş kazası yaşadığımızda nereye başvuracağımız anlatılmalı’’, %20.3’ü (n=42) ‘‘Hastanede staja başlayacağımız zaman oryantasyon programları yapılmalı’’, %18.5’i (n=38) ‘‘Hastanede kullandığımız bazı cihazlarla güvenli çalışmayla ilgili eğitimler verilmeli’’, %15.6’sı (n=32) ‘‘Hastane ortamında düzenli ve dikkatli olarak koruyucu ekipmanları doğru kullanarak çalışılmalı’’, %12.4’ü (n=25) ‘‘Hastanede kullandığımız kişisel koruyucu ekipmanları doğru kullanıp kullanmadığımız ve atıkları doğru şekilde atıp atmadığımız denetlenmeli’’, %11.4’ü (n=23) ‘‘Hastanede verilen iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri artırılmalı’’ şeklinde olmuştur.

TARTIŞMA

Hastanelerde hem sağlık çalışanları hem de uygulama dersleri kapsamında eğitim görmeye giden öğrenciler sağlık hizmetinin sunumu sırasında çeşitli kazalarla karşılaşabilmektedir. Literatürde öğrencilerin bilgi ve deneyim konusundaki eksikliklerine bağlı iş kazalarına daha sık maruz kaldıkları bildirilmektedir (Canbaş, vd., 2018; Savcı, vd., 2018).

Delici ve kesici aletlerle yaralanma sağlık çalışanları ve öğrencilerin en sık rastladığı iş kazası problemidir (Canbaş, vd., 2018; Ulupınar ve Dalbay, 2019). Delici kesici aletlerle yaralanma sadece oluşturduğu yaralar açısından değil aynı zamanda ortaya çıkarabileceği enfeksiyon hastalıkları açısından da oldukça tehlikelidir (Iliyasu vd., 2020). Hepatit B ve C virüsü, HIV virüsü ve kan ile bulaşabilecek diğer tüm patojenler ile delici kesici aletler yoluyla vücuda girerek enfeksiyon oluşturabilmektedir (Dong, Li, Li, Li, ve Wang, 2020).

Savcı vd., (2018), sağlık disiplini öğrencilerinin iş kazasına maruz kalma durumunu inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin %80.9'unun delici kesici alet yaralanmasına maruz kaldıklarını bildirmektedir. Canbaş vd., (2018) sağlık yüksek okulu öğrencileriyle yürüttüğü bir çalışmada öğrencilerin staj yaptıkları kurumlarda iş kazası geçirme durumları ile ilgili dağılımları incelendiğinde, öğrencilerin %36'sının delici kesici alet ile yaralandığı tespit edilmiştir. Musekene, Modjadji, Madiba (2020), diş hekimliği öğrencilerinin maruz kaldığı iş kazalarını inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin %41'inin delici kesici alet yaralanmasına maruz kaldığı belirtilmektedir. Çalışmamızda da öğrencilerin maruz kaldığı iş kazaları değerlendirildiğinde literatürü destekler nitelikte en çok görülen iş kazasının %50.0 oranında delici kesici alet ile yaralanma olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3). Titrek, Hakkakul, Varlı (2015), stajyer öğrencilerin stajda yaptıkları uygulamaları değerlendirdikleri çalışmalarında öğrencilerin birebir uygulama yapma fırsatı bulmakta zorlandıklarını bildirmişlerdir (Titrek, vd., 2015). Bu noktadan hareketle çalışmamızın bu sonucunun öğrencilerin hastanede girişimsel uygulamaları çok az sayıda yapabilmeleri ve uygulamalarla ilgili yeterli deneyim kazanamamalarından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

İş kazalarının ortaya çıkmasındaki en önemli sebeplerden biri 'İş sağlığı ve güvenliği' ile ilgili eğitim eksikliğidir (Canbaş vd., 2018; Meydanlıoğlu, 2013). İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim almak iş kazalarından korumak için yeterli olmayabilir. Bu eğitimleri destekler nitelikte hasta ve çalışan güvenliği kültürü kurumlarca da benimsenmelidir (AlOlayan vd., 2020; Solmaz ve Solmaz, 2017). Canbaş vd., (2018) öğrencilerin %50.4'ünün staja çıkmadan önce iş sağlığı ve güvenliği eğitimi aldığını tespit etmiştir. Öğrencilerin

müfredatları incelendiğinde, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili ayrıca bir ders almadıkları hastane uygulamasına çıkmadan önce eğitim aldıkları belirtilmiştir. Savcı vd., (2018) öğrencilerin %90.5'inin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldığını bildirmiştir. Çalışmamızda da öğrencilerin %86.2'sinin iş sağlığı güvenliği konusunda eğitim aldığı tespit edilmiştir (Tablo 1). Öğrencilerin staja ve hastane uygulamalarına gitmeden önce aldıkları iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerin yüzdesinin farklı olması öğrencilerin aldıkları eğitimin içeriği ile ilgili farkındalıklarının olmasından kaynaklanmış olabilir.

İş kazası meydana geldiğinde bireylerin ne yapacağı da oldukça önemli bir konudur. Öğrenciler eğer hastanede staj yaparken iş kazasına maruz kalırlarsa 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 14. maddesinin ikinci fıkrasına göre Sosyal Güvenlik Kurumuna üç iş günü içinde bildirim yapılması gerekmektedir (Resmi gazete, 2012). Bu bildirim hastanelerde bulunan iş sağlığı ve güvenliği birimlerince yapılmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin hastane içerisinde iş kazası yaşamaları durumunda hastanenin iş sağlığı ve güvenliği birimine yaşadığı kazayı, gününü, saatini vb. bilgileri bildirmesi gerekmektedir. Büyük vd., (2016), öğrencilerin iş kazası yaşadıklarında %14.8'inin, Savcı vd., (2018) çalışmalarında öğrencilerin %85.7'sinin yaşadığı kazayı iş sağlığı güvenliği birimine bildirdiğini tespit etmiştir. Çalışmamızda da öğrencilerin %37.8'i iş kazası meydana geldiğinde hastanenin iş sağlığı ve güvenliği birimine başvurduğunu belirtmiştir (Tablo 3). Literatürde iş kazası yaşayan kazazedenin iş kazalarını bildirmeme sebepleri arasında kişinin oluşabilecek sağlık problemini önemsememesi, iş kazasını bildirme prosedürlerini bilmemesi, kazanın meydana gelme sürecinde kendini sorumlu hissetmesi, idari veya cezai yaptırımlardan korkması gibi durumların etkili olduğu bildirilmektedir (Al, 2019). Çalışmamızda da öğrencilerin iş kazası yaşadığında iş sağlığı ve güvenliği birimine başvuru oranlarının düşük olması, öğrencilerin iş kazası yaşadığında ilk olarak nereye başvuracakları ile ilgili kararsızlık yaşamaları ve kimi zaman stajdaki sorumlu hocalarına veya hastanede görevli başka kişilere başvurmalarından kaynaklanmış olabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, sağlık programı öğrencilerinin tamamını temsil etmez. Öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili tutumlarını kültür, eğitim, deneyimler ve diğer faktörler etkileyebilmektedir. Bu açılarından gerekli veriler toplanmamıştır, bu nedenle bundan sonraki araştırmalarda gerekli değerlendirmelerin yapılması önerilebilir.

SONUÇ

Çalışmaya katılan öğrencilerin, eğitim almalarına rağmen iş kazalarına maruz kaldıkları ve iş kazası geçirdiklerinde farklı yer ve kişilere başvurdukları, iş kazası tanımı ve kapsamı konusundaki bilgilerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler iş sağlığı, riskler ve birim oryantasyonu konusunda sağlık kuruluşları tarafından daha etkin bilgilendirilmeli, kişisel koruyucu ekipman kullanımı yönünde desteklenmelidir. Ayrıca kurumlar ve sağlık çalışanları için geliştirilmeye çalışılan güvenlik kültürü çalışmalarında öğrencilerin de bu kapsama alınması fayda sağlayacaktır. Tüm bunların verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için üniversiteler ve hastaneler arasında okul-hastane iş birliğinin kurulması ve etkileşimin sürdürülmesinin gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

- Al, E. (2019). *Bildirilmeyen iş kazaları üzerine nitel bir araştırma: Giresun ili örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ordu Üniversitesi, Ordu.*
- AlOlayan, R., Alahmad, A., Buali, D., Alonaihan, F., Alhareky, M., Alhumaid, J., Nazir, M. A. (2020). *Patient safety culture amongst dental students and interns in Dammam. Saudi Arabia. European Journal of Dental Education, 1-8.*
- Aygün, G., Özvrurmaz, S. (2020). *Sağlık çalışanlarının yaşadığı iş kazaları ve ilişkili faktörler. Medical Sciences, 15(4), 123-132.*
- Boucaut, R. A., Knobben, L. M. (2020). *Occupational health and safety incidents at a university school of nursing: A retrospective, descriptive appraisal. Nurse Education in Practice, 102776.*
- Büyük, E. T., Rızalar, S., Yüksel, P., Yüksel, V. T. (2016). *Öğrencilerin delici kesici aletlerle yaralanma deneyimleri ve bu konuda uygulama alanında yapılan eğitimin bilgi düzeylerine etkisi. Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(1), 1-11.*
- Canbaş, H., Kasap, S., Erdem, C. (2018). *Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği farkındalıkları üzerine bir alan araştırması. SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi, 8(1), 235-266.*
- Çelikkalp, Ü, Saraçoğlu, G. V., Tokuç, B. (2017). *Hemşirelik öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeylerinin artırılması. Namık Kemal Medical Journal, 5 (1), 36-43.*
- Dong, Y., Li, F., Li, J., Li, R., Wang, Q. (2020). *Multicenter cross-sectional study on the reporting status and influencing factors of needlestick injuries caused by insulin injection devices among nurses in Peking, China. American Journal of Infection Control, 48(7), 805-809.*
- Gül, A., Özalp, Ş., Andsoy, İ. I. (2020). *Sağlık kurumlarında iş güvenliğinin değerlendirilmesi. Zeynep Kâmil Tıp Bülteni, 51(1), 35-39.*
- Halonen, T., Liukkunen, U. (2020). *The ILO and transformation of labour law. International Labour Organization and Global Social Governance, (17), 17-49.*
- Himmelstein, D. U., Woolhandler, S. (2020). *Health insurance status and risk factors for poor outcomes with COVID-19 among US health care workers: A cross-sectional study. Annals of Internal Medicine. 173(5), 409-411.*

Iliyasu, B. Z., Amole, T. G., Galadanci, H. S., Abdullahi, S. S., Iliyasu, Z., Aliyu, M. H. (2020). Occupational exposure to blood and body fluids and knowledge of hiv post-exposure prophylaxis among medical and allied health students in northern nigeria. *Int J Occup Environ Med*, 11, 2094-196.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. 25.11.2020 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120630-1.html>. adresinden erişilmiştir.

Meydanlıoğlu, A. (2013). Sağlık çalışanlarının sağlığı ve güvenliği. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, (3), 192-199.

Mihdawi, M., Al-Amer, R., Darwish, R., Randall, S., Afaneh, T. (2020). The influence of nursing work environment on patient safety. *Workplace Health & Safety*, 1-6.

Musekene, E., Modjadji, P., Madiba, S. (2020). The occurrence and contributing factors of needle stick and sharp injuries among dental students in a South African University. *The Open Public Health Journal*, 13(1), 126-133.

Ocaktan, N., Uslu, Y., Kanig, M., Unver, V., Karabacak, U. (2020). The timing of simulation-based scenario implementation in patient safety education: The example of the operating room. *Clinical Simulation in Nursing*, 48, 80-88.

Öztürk, H., Babacan, E., Anahar, E. Ö. (2012). Hastanede çalışan sağlık personelinin iş güvenliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(4), 252-268.

Savcı, C., Şerbetçi, G., Kılıç, Ü. (2018). Sağlık disiplini öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim alma ve iş kazasına maruz kalma durumu. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 5(1), 36-47.

Shah, K. P., Goyal, S., Ramachandran, V., Kohn, J. R., Go, J. A., Wiley, Z., Stampfl, M. (2020). Efficacy of quality improvement and patient safety workshops for students: a pilot study. *BMC Medical Education*, 20, 1-10.

Solmaz, M., Solmaz, T. (2017). Hastanelerde iş sağlığı ve güvenliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 147-156.

Soyal, H., Sarihan, M., Yarar, O. (2020). Occupational health safety effect on hospital safety. *age. Acta Phsica Polnica A*, 20(29), 30-39.

Şahmaran, T., Kar, H., Arısal, İ. (2019). İş sağlığı ve güvenliği ön lisans programında verilen eğitim ve öğretimin iş sağlığı ve güvenliği algısı üzerine etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1797-1827.

Titrek, O., Hakkakul, M. A., Varlı, S. (2015). Hemşirelik bölümü staj uygulamalarının etkililik düzeyine ilişkin öğrenci ve rehber hemşirelerin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 264-280.

Ulupınar, E., Dalbay, N. (2019). Ağız ve diş sağlığı merkezlerinde karşılaşılabilecek risklerin değerlendirilmesi: Bir ağız ve diş sağlığı merkezinde inceleme. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14(56), 271-290.